

1. Maina a Mabêlê Thoro, ka mohuta wa ona

- 1 Hlaka le tala
- 2 Lenthate
- 3 Masêka-a-swere
- 4 Tsêkô
- 5 Mamolokwane
- 6 Phalê
- 7 Morudu
- 8 Morutšwane
- 9 Mohloka-hlong
- 10 E. Sefiwe
- 11 Mola-noko
- 12 Baxale
- 13 Seakxofane

2. Kxomo ke seruiwa se se fetang diruiwa kamoka tše batho ba di ruileng ka mohola, e na le mohola o moxolo mo bathong xo feta diruiwa tšohle.

1 Ka kxomo re kxona xa nyala mosadi. Xe motho wa lesoxana xoba monna a ka nyala mosadi ka diruiwa (Dinku, Dipudi) xome mo xare xa tšona xwa hlokêxa kxomo; xona lenyalo le ke lenyalo eupya xa se le le tumišexaxo xaxolo. Lenyalo le le tumišexaxo xaxolo, ke le le nang le dikxomo mo xare xa di huswane; le xa e kaba kxomo tše 3 xoba tše 5 mo xare xa dihuswane tše nthsi leo ke lenyalo le rêtêxaxo.

Seêma se re:

11 Kxomo e axa motse,

3. Fao ba šupa xore: xa motho a na le dikxomo o kxôna xo nthša Palê e ngwe ya dikxomo mo šakeng la xaxwe a nyake mosadi yo a monaxo a sena le monna fela a na le bana ba a ba tswetšeng ka bo otswa bana ba ba bootswa e tlo ba bana ba monna yo a

nthšitšexo dikxomo, a nyala mmaabô. e tlo ba bana ba xaxwe ka
 kiki tiišo le yena o tla ba laola ka tiišo e le tatabo, le xê
 a sešu a ba tswala, ka bakala dikxomo tše a di nthšitšexo a
 nyala mmabô ke tataxo bana ba. O tla ba buša e ba laola ka mo
 a ratang, a rwala maboima a bôna le melato ya bona ka xo se
 belaele. Ke tatabo o ba tswetše ka kxomo.

4. III Xape le xa lesoxana xoba monna a ka re xe a thoma xo nyala
 mosadi a hwetša mosadi yo a na le ngwana ngwana yo o tla bitšwa
 ngwana wa monna yo a nyalang ka xo nthša dikxomo, ka bakala
 kxomo tše o tla bitšwa ngwana wa xaxwe ka tiišo o motswetše
 ka dikxomo.

Sešma se re ngwana ke wa dikxomo

5. IV Xape monna xoba mosadi xe a ka ba le morwa wa lesoxana e a
 bolotšeng xomme a hwa a sešu a nyala xomme batswadi ba na le
 Dikxomo ba e kxona xo nthša dikxomo ba ya xo nyala kxarebê mo
 ba ka ratang xomme kxarebê e' ya bitšwa ka leina la morwa wa
 bôna e a sa hlweng a ~~phela~~ phela, ya ba mosadi wa xaxwe, le bana
 ba kxarebê e' e tlang xo ba tswala ba tlo bitšwa ka leina la
 lôna lesoxana lela le huileng kxale le sešu la nyala. Eupya ka
 dikxomo ke mosadi wa xaxwe ka tiišo. bana ke ba xaxwe ka tiišo.
 Mosadi yo' a ka no belexišwa bana ke monnaxo mohu xoba e mong
 wa leloko la kxaufsi la thswanelo eupya bana ba ka se bitšwe ka
 yena yo a ba belexeng auwa! Ba tla bitšwa ka tatabo e' a ba
 tswetšeng ka dikxomo.

V Xape xe mosadi ele moopa o kxona xo kwana le monna wa xaxwe
 xomme ba nthše dikxomo ba nyale mosadi ka tšona xomme mosadi yo
 mofsa yo' a belexang xe a e ba le bana xa ba bitšwe ka yena
 Eupya ba bitšwa ka mosadi yo wa moopa yo a nthšitšeng dikxomo xo

nyala kxarêbê e' e mphsa xore e tle e mo hlatswe "Dirapê"
Ke xore yo a tlileng xo mmelexêla bana ka xe yena ele moopa.

6. Mosadi yo mofsa e' a ka belexiśwa bana ke yena monna e' wa mosadi wa moopa. Le mo theelong ya maina a bana mosadi e mofsa e' a ka se kxone xo reela maina a ba leloko labo, o tla reela ~~maina~~ maina a ba leloko la bo mosadi yo wa moopa, yo a mo nyetśeng ka dikxomo. Xe a ka rata xo reela leina le leng la ba moloko wabô o tla ba le thswanêlo ya xore a kxopele xo mosadi yo wa moopa a mo nyetśexo ka dikxomo! Xe yena a dumela o kxona xo mo xafêla. Xe a sa dumele o kxona xo rana xome e mofsa a homola ka ntle le Pelaêlô.

Seema se re:

V1 Xo hwa motho kxomo xa ehwe.

(a) Fao xo śupa xore: Xa lesoxana le ka nyala mothepa

(Kxarebe) Ka dikxomo xomme ya re ka m raxo xa lebaka-nyana

7. lesoxana le la hwa mohlomong ba seśu ba be ba ba le ngwana wa mathomo (maitśibulo) xoba ba sana le ngwana o tee feela, lesoxana lahwa mosadi yo' xa x a na thswanêlo ya xo ka nyalwa xape, auwa! Mosadi yo o swanetśo fetśa lebaka la ngwaxa kamoka ele mohloloxadi, ka moraxo xa ngwaxa a tlośwê ~~meriri~~ meriri ya bohloloxadi a apeśwe diapero tśa lethabo, xomme a śupetśwe ke batswadi ba ~~ix~~ lesoxana le le huileng monna yo a swanetśeng xo mo hlokomela le xo mmelexiśa bana. Ka bakala Dikxomo tśe di monyetśexo xa na thswanelo ya xo ka nyalwa xoba xo xana ditaelo tśohle tśe a di newang ke batswadi ba lesoxana le le huileng le monna e a mo laetśwang ke bona batswadi xa na thswanelo ya xo ka moxana ka xobane o nyetśwe ka dikxomo tsa bôna monna
8. e a swanetśeng xo hlokômela mosadi ye wa mohloloxadi, e ka ba monnaxo mohu e seng moxolwane wa mohu, Fao xo a ila. E moxolo xa a na thswanêlô ya xo tsena mosading wa monyanana,

xo dumeletšwe e monyane xo tsena mosading wa moxolwane xe a huile e seng a Phela, Eupya ka bakala dikxomo tše di tšwileng ka leina la lesoxana le la le huileng xa di e ya xo nyala mosadi yo; bana kamoka ba ba tlang xo šala ba belexwa ke lesoxana le' eleng monyanana wa mohu ba ka se ke ba be ba bitšwa ka yo' monyanana! Auwa ba tla no bitšwa ka yola a huileng. O ba tswetše ka dikxomo ke ba xaxwe le xe a huile o ba tswetše ka kxomo le xe a ~~mx~~ huile, e monyane e', yena o belexela moxolwane o tsoša lapa la ~~mx~~ moxolwane, le maina a beng a be a swanetše xo reelwa ke ~~mxmx~~ moxoboane.

9. (b) Xe lesoxana le ka nthša Dikxomo la nyala kxarebê xomme ya re mohlolong ba sa na le ngwana o tee, xoba ba sešu ba be ba ba le ngwana kxarebe e' ya hwa. Xona kamoraxo xa ngwaxa lesoxana o swanetšo boela kua xa bo kxarêbê e e huileng xo yo nyaka e mong mosadi, yo a bitšwang ka xore ke: Seantlo "seyantlo xe a ka hwetša ele e monyenyane o swanetšo mo letêla xo fihlela xe a ka xola. Xe batswadi ba mothepa yo a huileng ba ka xana xo fa ~~mx~~ lesoxana le; Seyantlô (mosadi e mong) xona ba swanetšo buša Dikxomo kamoka tše di beng di nyetše kxarêbê ela e huileng. Fao ke thlalano

VII Molato e e lefiwang ka kxomo

- (a) Molato wa xe lesoxana le imišitše kxarebe xome a sa rate xo mo nyala Tefô ke kxomo ya tswetši. (Kxomo le namane) = Kxomo tše 2.
10. b) Molato wa xe monna a imišitše mosadi wa monna e mong wa xabo Tefo ke Kxomo ya sethôle (1)
- c) Molato wa bohodu byo botona-tona tefo kxomo
- d) Molato wa motho xe a iteile e mong ka itiiô e šoro e nyakang xoba Polaô Tefo kxomo

Ser 632

K34/79

- e) Molato wa Katô xe lesoxana xoba monna a Kata mosadi xo mo xapeletša xo dira bootswa le yena xome mosadi xoba kxarebe e sa rate Tefo ke Kxomo tše 5.
- f) Molato wa xe motho a ka tšea ngwana wa xaxwe wa lesoxana xoba mositsana a ya xo mmolotša kxošing e šele, e seng ya xob xabo Tefo ke Kxomo.
- g) Xe motho a rata xo rêka kxomo ka dipudi o swanetšo nthša pudu tše 21. ■ xa a rata xo reka ka dinku a ka nthša dinku tse 11. E' ya motšô e bitšwa xore ke Hlôxô mo dipuding xoba dinkung thekô e' ke ya xe motho a r ka kxomo ya thšadi sethôlê. 11. Ke thšupo ya xore xe kxomo e' e ka hwa e sešú ya tswala xona ke boêle xo morekišî a mphê e ngwe, yena morekišî a mphê e ngwe, yena morekišî a ka tšea nama ya e' e hulleng a ija xe moreki a ka reka kxomo e' ya sethôlê ka Pudi tše 20 feela, xo senexo ya motšô xona ke xore xa kxomo e' e ka hwa pele xa xe e tswala xo fedile moreki a ka seke a hlwe a boela xo morekišî xo yo nyaka seantlô (engwe)
- h) Xe motho a reka kxomo ya ~~Khimi~~ Pholo o nthša dipudi tše 20 feela xa ele dinku ke 10 feela. Seo ke thekô ya kxomo e mphsa ya Pholo e e faxotšweng xa e sešú ya faxolwa e sale Pôô ya "Marêtê" xona e rekwa ka Pudi tše 21 xa ele dinku ke tše 11 12. Ke xore e ya motšô e bitšwa xore ke "thipa" ke xore: xe pôwana e' e ka hwa ~~ing~~ lebakeng la xe e faxolwa ya bolawa ke lefaxôlo xôna moreki ka e' ya motšô o boela xo ■ morekišî a íša le nama ya yona xore morekišî a jê nama e', xome a nthše e ngwe xape kxomo bakeng sa ela e hulleng ka xo bolawa ke le faxôlô fao xo dirwxa xa tee feela ka xore seantlô xa se be

xa bedi se ba xa tee feela

- 1) Theko ya kxomo ka thšalete le yona e ba byalo ka ya xe xo rekwa ka dihuswane motho o swanetšo nthša xo fitiša xore xe e ka hwa e sešú ya tswala xoba ya ba lengopa Moreki a boele xo morekiší xore a nthše e ngwe e lokileng bakeng sa e' e sa lokang xa thekō ya kxomo ele £10. Moreki o tla nthša £11. xore e tle e re xe e ka hwa a kxone xo ya xo morekiší xome a nthše e lokileng seo se direxa kxomang ya Pholo xoba ya thsadi mo bofseng bya ~~kámm~~ tšona.
13. j) Thêko ka Mabêlê xe motho a reka kxomo ka mabêlê xome moputso wa kxong ele mekotla e lesome (10) morekiší o nthša 10, la mekotla le seroto (Ntlatla) e kxolo ya mabele z seo ke xore : xa kxomo e ka ba le mokxwa o mong o mobe xo hwa, xoba Lengopa moreki a tee a boe a nyake seantlô, seo se direxa thekong ya kxomo ya thsadi ya sethole lexo ya Pholo xa e sešú ya faxolwa xoba ya direxelwa ke kotsi e ngwe ya lehu e sešú ya ba le mohola o moxolo xo moreki.
14. Kxomo e hlabelwa monyanya xe motho a hlabile kxomo mo monyanyeng wa morwa xoba morwedí wa xaxwe monyanya o' o a tumišexa xaxolo ka bakala leina le la xore: O hlabile kxomo monyanyeng. Kxomo e hlabilweng monyanyeng xa e abiwe ditso xo fo tšwa setho se tee mo xo yona eleng lehlari ke xore Dikxopo tše 5 xo sona ke seaba sa kxoší ya motse ditso tše ding tšona di a apeiwa mo pitseng ka xo kxabêlwa diripana - ripana xore e tee e be sešeba sa maxôbê a monyanya. tše ding diripana di sexêlwa batho di sešú tša apeiwa xore le bona be yê ba beše malapeng a bôna baleatše xore ba be ba biditšwe ka

15. Ser 632

K34/79

7

taletso monyaneng. Nama e' e sa butswang xa e sexelwe batho bahle mo monyaneng, e sexelwa feela ba ba biditsweng ka taletso ya leloko, basadi feela e sexo methapa. le banna le masoxana.

Letlalô la Kxomo

Ka kxomo e hlabilwe mokxopa wa yona o a bapolwa ka dimapolo wa ôma xe o omile o a Phuthwa xa botse o bewa mathuding. Ka moraxo mohumaxadi wa lapa o apeya byalwa. xe byalwa bo budule monna wa lapa o laletsa banna ba motse wa xabo o ba laleletsa letsema la xo tla xo mothusa xo fala mokgopa o, ka xona banna batla ka dipetlwana tsa xo fala mokxopa ba bera mokxopa ka mm meetse a a apeilwexo a borutho xore mokxopa o

16. kolobê, xa o kolabile banna ba thoma xo fala mokxopa o' ka diphalo (Dipetlwana) ba nthsa Dithlono mo xo ona Dithlomo tsa mokxopa wa kxomo le tsona di a lewa, di dirwa sešeba sa xo šeba boxobê xe di apeilwe xabotse di budule. Xe modiro wa xo fala mokxopa o fedile monna o nyaka makhura le mōškō wa dithšidi o thsathsa mokxopa ka ôna ka m raxo xa matsatši a se ma kae o a o šoxa xore e be o bolêta. Xe a o šuxile ele o boleta. O bitšwa xore: Ke moxašwa. Moxašwa o' wa kxomo, e kxona xo ba kobo ya xo apariwa bošexo mo malaong Xape mo moxašweng xo ka nthsiwa setšwalō sa basadi sa ka nthaxo se se bitswang xore ke: Ntepa. Yona e ka tšwalwa ke banenyana, methapa, Basadi ba ditšibula le bakxekolo. Xape mo, moxašweng xo kxanwa xo sêxwa setšwalō sa Ngwale ke xore mothapa e a bollexo, sona se bitšwa ka xore ke: Sekxethu.
17. Le setsiba sa xo rokêlêlwa mo madulong a di ntletla le a methoto tseo kamoka di dirwa ka moxašwa wa kxomo.

a Xape ka mokxopa wa kxomo xo kxonwa xo dira marala a xo bôfa dipholo xa di lema le xa di xoxa madixa le tše dingwe. Xape ka mokxopa wa kxomo re kxona xo Phutha bahu ba rena ka ôna xe re ba boloka mabitleng

b Kxomo xape e hlabiwa mo lehung xore e be Kxôxa. Xape e hlabiwa kamoraxo xa lehu xore e be Thloboša. Xe motho a ka
18. hloboša Tataxwe ka kxomo xoba ngwana wa xaxwe ka a kxomo ke tumišexo e kxolo motho eo o a rêtêxa.

Boditsi bya kxomo

Boditsi bya kxomo bo na le ~~muki~~ mohola mo bathong ka byona batho ba basadi ba tatšlwa masêka a maoto le a matsôxo le a dipotana xape ke sebôko se se botse sa batho xo ipoka dintšhi.

Mosela wa kxomo

Ka ona batho re kxona xo dira moxatla wa xo xatlšla marumo le matsôlô le mafeng ya dilêpe xe e palexile e nyaka xo robêxa

Lešaka la dikxomo

Mohola o mxolo wa lona ke xa xo bolokwa batho ka fa xolona xape mo šakeng la dikxomo xa xwa dumelêlwa xe xo ka tsena
19. mosadi yo a sa belexang le xa ele kxarêbê e kxolo xoba ~~ngwan~~ ngwanenyana e moxolo e a šetšeng a bôna Lehlapô-ke xore e a šetšeng a bôna madi a kxwedi. Ke moila xe basadi ba tsena ka šakeng. Xo ka tsena feela Bitsanyana ba e sa leng ba ba nyane ba se šung ba ~~fihe~~ fiheelwa ke mabuka a Lehlapô.

Morolô

Ke x selo sa mohola mo xo fapoxileng bana xe ngwana a fapoxile mo lopeng xoba mo ngwakong xo thšelwa morolô mo mafapoxeng xo a fsiêlwa ka ôna xome monkxô o mobe wa mafapoxa o tloxa ka

pele le xo tloša mabošaeidi a mebala ea mafapoxa mo lapeng.

Bolōkō

20. Boloko bya kxomo bo ratexa ka kudu xobane xe lapa le kxophilwe ka byona le ba le letaxo le le botse le ngwako xe o kxophilwe ka bolōkō e ba o mo botse lebatō la ona le a dulexa xa xo be le lerole. Xape bolōkō bya kxomo bo tliša lebatō la lapa le la ngwako xore le seke la kxoboxa le tiyē. le meboto ya lapa xore e seke ya kxobolwa ke meetse a pula.

Dinaka

Ka dinaka tša kxomo batho re kxona xo dira mohloxo wa xo lomexa le xo dira kxomēlō ya xo xamela mafsi a xo šeba boxōbē le xo xa meetse ka ona a xo nwa le xo hlapa mahlō le diatla mo kxorong xoba mo Leobong la morithi wa banna. Mašoboro a kxona xo xa mohlapo ka lōna naka la kxomo xe ba e ya xo xaša mohlapo kua Temong le mo difateng.

21. Ditho tša kxomo

1 Maoto 2
 Matsōxō 2
 Mohlobolo 2
 Lehlakori 1
 Lehlakošana
 Letswēlē
 Leumo
 Hlōxō
 Lexata
 Morota
 Seledu

Tša ka teng xa kxomo

1 Moxodu	2 Lebētē
3 Lehwele	4 Ngati
5 mala	6 Leswafo

7	pelo	8	sebêtê
9	Uiphsio	10	Letswalo
11	Sahohloko	12	Sebudula
13	Mošwang	14	madi

22. Ko Hlabya xa kxomo

Xe monna a hlaba kxomo lapeng la xaxwe. O tsebiša barwa ba xaxwe ba ba šetšeng ba na le malapa a bona le barwedi ba xaxwe ba le bona ~~im~~ ba šetšeng ba ile maboxadi a bona. Ka moraxo o tsebiša banna ba xabo ba leaxô. Le mosadi wa xaxwe o tsebiša basadi ba xabo ba leaxo.

Xe monna yo a sešu a ba le barwa le barwedi ba ba leng malapeng a bôna o tsebiša moxolwane le monnaxwê le kxaetšedi tša xaxwe tše di leng malapeng a bôna.

Xe bohle ba tlile banna ba ya mo šakeng ba tšea dithala ba tlema kxomo e hlabyang kwateng mong wa kxomo o tše a Lerumu o

23. nea e mong wa banna ba xabo yo a no tsebang xore o krona xo hlaba, o monea lerumo xore a hlabe kxomo. Yena o batamela kxomo mo thlabelong xo lebana le pele o a e hlaba xa xo dumelwele xore kxomo e be le nthô e tee ya lerumo e swanetšo ba nthô tše pedi tša lerumo ke mohlabô o mobotse o ratexang xe kxomo e hlabilwe xa bedi ka lerumo banna bohle ba ba leng fa thlabong ya kxomo ba ~~ka imxg~~ ~~xxxx~~ swanetšo Khunama ka tolwane kamoka xore kxomo e wê ka pele xe ba ka fela ba eme ka maoto. Bare kxomo e diexa xe wa fase xore e hwe. Xe kxomo e huile xo ema mong wa kxomo ka thipa ya xaxwe e a e tladitšeng ka sehlare sa xo kxôna xo efa le xo Phasa melekô o fatola kxomo e hwileng nkô e mo xare le ka mo makxatheng a dihlako xona o tsebiša banna ba
24. xabo xore še, e wele e huile ~~max~~ batamelang le bueng.

- Xape o tsebiša banna ba xabo xore yo a itsebang a sa tšwa xo boloka motho wa mohu a seke a batamela mo setotong sa kxomo. Xe xo ka ba xo motho yo a kileng a swara setoto sa motho le baka la kxwedi xoba dibeke xoba matsatsi, yena a seke a batamela mo kxomong e hulleng; xa ele yo a kileng a swara setoto sa motho xome xo šetše xo fitile kxwedi tše 2 yena xa a na taba, a ka batamela setoto sa kxomo. Xo motho yo a kileng a swara mohu mo xo yena xo thšabya bolwetši bya Leatla bolwetši bya ~~ix~~ leatla ke bolwetši bya ka teng byo bo tlišwang ke motho yo a
25. kileng a swara setoto sa motho yo a hulleng xe a ka swara setoto sa kxomo, Pudi xoba nku a e bua a sana le kxwedi xoba beeke xoba matsatsi o tsenya batho bolwetši bya ka teng bya lethšollo le le bohloko la xo loma ke ka teng Teng eo e bitšwa xore ke Leatla. Xe a le xona o tla boela moraxo a dula kxole le babui ba kxomo xe a se xona banna ka moka ba tla bua kxomo xe ba feditše xo bitšwa monna wa sethakra yo a tsebang xo nthša Lehlekori la mošete mo kxomong yena o nthša lehlakori monna yo a tsebang xo nthša lehlakori o bitšwa xore ke Mophakoloxanyi. Xape lebakeng la xe ba thoma xo bua kxomo e, xo tsoxa e mong wa banna ~~ix~~ o tšea thipa ya xaxwš o nthša nama ya seledu sa
26. kxomo e' e buiwaxo nama e' ya seledu sa kxomo xa e apeuwe ka pitša e a bešwa mo mollong e lewa ke banna kamoka ba ba buwi, ka lebaka la xe ba buwa kxomo e'.
- Xe Mophakoloxanyi a feditše xo nthša nama ya lehlakori la kxomo e', le eleng kabêlô ya kxoši, o thoma xo nthša dithe kamoka tše kxomo, xomme di rwalelwa lapeng xape xo bitšwa mosadi e mong wa basadi ba leaxo o tliša moeta mo šakeng. Moeta o ke wa xore xo thšelwe madi ka mo xo ona madi a kxomo e e hlabilweng ôna a hwetšwa a tletše ka mo teng xa kxomo, xomme a xêlêlwa ka moeteng a lotwa xa a thšollwe fase xo lahlwa.

Ser 632

27. Mophakoloxanyi xe a nthša setho se seng le se seng mo kxomong o swanetšo fele a sêxa nama ya sexoba sethong se seng le se seng, e be sexoba se se ka lekanang maxofsi a mabedi a motho. Sexoba se sona se šala mo kxomo o buiwang xona xa se išwe lapeng, dinamama tšeo di fiwa barwadi ba ba rwalelang ditho tše tša kxomo lapeng yo a rwaletšeng leoto lapeng o fiwa sexobana se, yo a rwaletšeng letsôxô byalo, le yena, sethong se seng le se seng byalo. Kamoraxo xo nthšwa moxodu o phulelwa mo šakeng mošwang o thšollwa ka mo šakeng mošwang e le ôna o rwalelwa lapeng, le mala, ôna a yo Phulwa ke basadi kowa lapeng le xo a hlatswa ka meetse. mo moxodung xo šadišwa seripana sa sebete se se ka lekanang le lexofsi le tee la seatla sona se bitšwa xore ke "Pudulatša"

28. Sebete sa kxomo kamoka xa x sona se a bešwa se lewa ke banna bohle bo motse sona xa se kobelwe xa se išwe lapeng. ~~Sakok~~ Sabohlolo sona se a nthšwa se a lahlwa, koba xo Phulelwa mo sebeteng se nokê sebete byalo ka xa ele Letswai.

Lebêtê le Lehwele tšona ke dinamama tše di apešlung bana ba badišana ba bašimanyana. Lehwele le a apešwa Lebêtê le a šimelwa. Sebudula sona se a lahlwa xa se na mohola.

29. Mošwang wa kxomo ôna xa ona mohola o thšollwa fela mo moroleng wa mo šakeng o fetoxa mmutele. Madi a kxomo a apešwa ke morô a ritwa a dirwa sejo se se bitšwang xore ke Bobêtê xe bo apešwe bo budule bolewa ke bohle le basadi ba leaxo ba ba bileditšwexo thlabo ya kxomo xe ba baela malapeng a bone ba thšelêlwa byona Bobêtê le xo sexelwa moxodu xore le bona ba ye xo šeba maxôbê malapeng a bôna.

Diphiso ke nama e e lewang ke Bakxelabye le Bakxekolo feela.

Ngati ke moxodu o o sexaxanye-tšwaxo babui ba kxomo.

Mala, Felo, Letswalo, ke dinamama tše di šaleleng mong wa lapa xa di ebiwe mong wa lapa ka xo rata xa xaxwe a ka fa baxwera le xa ele xo fa dija kamoka ka mo a ka ratang.

Xa motho a na le barwa ba 5 seaba sa morwa e moxola yo a
 šetšeng a ale lapeng la xaxwe ke Leoto yo a mo hlatlamang seaba
 sa xaxwe ke Letsôxô wa boraro le wa 4 bona xa ba na seaba ba ka
 hlakanywa nama ya letsoxole leng xore ba le ripaxane ka ~~haxx~~
 boxare. Leoto le lengwe le Leumo tšona xa di abiwe di šala
 30. ka lapeng, ke tša mokxalabye le mokxokolo le morwa wa mafêlêlô
 wa mošala-Lapeng.

Xe motho a na le barwedi ba 4 seaba sa morwedi e moxolo e a
 leng lapeng la xaxwe ke mohlobolo o moxolo wa ka thokong ya
 tsôxô le le tona. Xomme yo a mo ~~hlatlamang~~ hlatlamang o
 abêlwa mohlobolo o monyane wa thoko ya tsôxo le le thsadi. Xe
 wa ~~haxx~~ boraro a nyalwa a e ya lapeng la xaxwe xona tatabo o
 nthša kxomo mo šakeng o swaêla yola e moxolo ka yona o mo nthša
 kabelong ya xaxwe ya nama ya mohlobolo yona e fetolwa xo ba
 seaba sa manyanana yo a mo hlatlamang ~~haxx~~ eleng mohlobolo
 o moxolo, yola wa 3 a sa tšwang xo ya lapeng la xaxwe yena
 seaba sa xaxwe e ba mohlobolo o monyane wa thoko ya tsoxo le le
 31. thsadi xe morwedi wa 4 a nyalwa a e ya lapeng la xaxwe, xona
 tatabo xape o nthša morwedi wa xaxwe wa 2 seabeng ka xo mo
 swaêla kxomo xome a fetole mehlobolo e ya kxomo xore morwedi
 wa 3 a, abelwê mohlobole o moxolo morwedi wa 4 a abelwe mohlobolo
 o monyane yo wa 3 le wa 4 bona ba dutše mo seabeng sa bona ka
 xé ba sena banyanana: xe bana le banyanana le bona tatabo o
 nthša e mong le e mong seabeng sa xaxwe ka xo mo swaêla kxomo.
 Xome seaba se šale le ba babedi ba mafêlêlô.

32. Mafsi a kxomo

Kxomo ya thsadi, e hola batho ka mafsi mafsi a kxomo o tšwele diripa tše 3 xe e tswetše xe kxomo e tswetše lehono xome ra be ra e xama le lona tšatši le e tswetšeng ka lona mafsi a o re a bitša xore ke: Kxatswetša one a ka xangwa ka lebaka la matsatši a 3 xe matsatši a 3 a fitile xa e sale Kxatswetša. Lupa re a bitša mothobê. mothobe ôna o dula matsatši a 4 mo mokakeng wa kxomo, ka morako xa matsatši a manê xa e sale mothobê. Ke Lebese. Ka e sahlwe o lo mothobê. Ke Lebese re bitša xore ê Hlaološitše. Ke xore byale mafsi xa e sale Kxatswetša xa e sale mothobê ke Lebese mafsi a lebese re kxona

33. xo a nwa, le xo šeba ka ôna boxôbô a satšwa ka mokakeng wa kxomo. a o re a bitša xore ke mafsi a lebese a sekratla ke xore: mafsi a a sešung a apeiwa mollong ka pitša a fufu-dišwa ôna re a bitša xore mafsi a sekratla. Ke xore Lebese le le sešung la apeiwa z xape mafsi a kxomo re kxona xo a ja xe ele a bodila. Bodila re kxona xo bo dira ka xo thšela mafsi a lebese ka pitšeng ya xo bopya ku letsopa (nkxana) re fela re mina meetse a hloya mo mafsing a a long no pitšeng re fela re thšela lebese tšatši le leng le le leng re fela re mina hloya pele xa xe re thšela lebese xo fihla xa pitša e ka tlala ka mafsi a bodila a a sa hlakanang le hloya e leng Dithatha. Ke pitša e tletše Dithatha xona a ku leswa matsatši a mabedi feela

34. kamoraxo a solwa a solêlwa dixong. le mexopong. a a lewa, ôna a ka lewa feela xoba xo šeba boxôbô ka ona. Mafsi a bodila le a lebese la sekratla le a a apeilweng a kxona xo lewa ka neko engwe le e ngwe xe dikxomo di sa xangwa di sešu tša rhuša xaxolo mafsi a ba xona ka bonthši lebakeng la lehlebulu xe dikxomo di fula mabyang a matala. mafsi a dikxomo a lewa ke bana ba xangbanyane le ba baxolo.

Xape ka mafsi a lebese la kxomo re kxona xo apeya boxobe ka
 ôna ra bo bitša ra reke: Lexala. Ka xore: boxobe byo bo ~~mpiti~~
 apeilweng ka Lebese la mafsi a dikxomo, eseng ka meetse.

Xape ka mafsi a bodila re kxona xo apea boxôbê ka ôna ra bo
 35 bitša ra re ke: Kxêlêlê ke xore boxobe byo bo dirilweng
 (boapeilweng) ka mafsi a bodila a dikxomo.

Ka mafsi a dikxomo re kxona xo dira makhura a a bitšwang
 xore ke makhura a lefêhlô.

1 Xo dira makhura xo tšewa pitša ya xo dirwa ka letsopa e
 thubulwa masobana a 3 ka mo fase. Xome e axelwa bothalana e
 fexwa xodimo xa byona. Ka fa xo yona xo thšelwa lebebe lamafsi
 a Lebese u a apeilweng le Lebebe le le okolotšweng mafsing a
 bodila seo se tla dirwa tšatši le leng le le leng xo dihla xe
 pitša e e ka tlala ka ~~imkx~~ lebebe. masobana e' a 3 ka mo
 fase xa pitša ke a xore meetse a hlaya a kxone xo fele a dulla
 36. a seke a dula ka fa pitšeng a hlakana le lebebe le, xoba xe
 a ka hlakana, lebebe le ka bôla. Xe pitša e' e tletše lebebe
 xona lebebe le a thsollaiwa mo meêtaneeng le mo dixong xo
 nyakwa mahuduwana a di Phata tša xo rita ba rita lebebe le ka
 ona xo fihlela xa le thêma le ipopa xoba makhura a theêlê.
 xa ele Thêêlê le bewa matsatši a 2 ka la 3 a nokelwa mo Pitšeng
 a a apeiwa xo tološwa xo dira makhura a xo tlola mmele. Ao
 a bitšwa makhura a Lefêhlô maxôxô a xe xo be xo apeilwe makhura
 a', a bitšwa xore ke masošwane, mafsi a a tšwileng xa xo
 ritwa makhura ôna a bitšwa xore ke mphêhlô. Ka ôna re kxona xo
 apea boxobe bya kxêlêlê. Le xo šeba boxôbê ka le xo buja re
 šeba ka ona masošwane.

37. Maina a dikxomo le direto tša ôna kxomo e thamaxana e bitšwa
 1 Maškwena.
 sereto Maškwena maramaxana matlapana a madula kxoši.
- 2 Selemêla
 sereto ke leina la kxomo e Thamoxana Selemela se tšwa mokvena
 naledi ya kxoxa mašexo
- 3 Moxolodi
 sereto Ke kxomo e Puđutšwana moxolodi mokôta tšie moxolo xa a
 iname.
- 4 Phala ke kxomo e Khulwana ya bo sehlana.
 sereto Phala mphe marula ke monê Phuthi ke tšwa kxole.
- 5 Moretlwe. Ke kxomo e Khulwana moretlwe wa lephalola kxati
 sebapola motho letlalô.
38. 6 Sepitsi Ke kxomo e swana ya kxatla e thšweu.
 sereto Sepitsi e rwele nkata e êtela moxodumo. Thaba tše
 kxolo xo ratana xo êtelana.
- 7 Matsoku ke kxomo e Khulwana matsoku a dibilwana kxoloxolo
 ke a Khukhuna xodimo ke thšaba melangwana ya bašimanyana
- 8 Phôrôxôhlô. Ke kxomo e hlabana Phôrôxôhlô Phulela xole
 malope mamorarô ô Kopane
- 9 Mamothšito ke kxomo e swana ya ihlô le tee.
 sereto Mamothšito a makwa Kxaladi a makxôpô. Kxaladi nkabe
 ke sa hwa leihlô nka be ke itheapeletša manong.
39. 10 Thsepe Ke kxomo e thšungwana
 sereto Thsepe ya kxwara la matubeng e šia dimpya e hlotsa
- 11 Modiorwane. Ke kxomo e Phaswana
 sereto Modiorwane mofaswana nguana wa kola la hubêla.
- 12 Letswete. Ke kxomo e swana ya bo budutswana.
 sereto Letswete la morobakeng la duma re hlabana dithaka
- 13 Lepelle. Ke kxomo e Malana
 sereto Lepellô la mamoxodu wa mabutšwa le ka be le iphša ra
 topa dithšilô

Ser 632

14 Maruamaso, ke kxomo e swana maru-a-maso, matêbêlê
mašweu maraka pula.

40. 15 Mmanalane. Ke kxomo e nalana
sereto Mmanalane a bo leputla thaxe sella lehlakeng meludi
ya tšwa ka difata.

16 Mošidi-kxomo ke kxomo e swana
sereto Mošidi-kxomo, serake se lapološa bafiti mo na le
pelo a fete.

17 Thamaxane. Ke kxomo e Thamaxane
sereto Thamaxane mokôpa moxwaša-xwaša a thaba.

18 Hodi Ke kxomo e Thsothwana
sereto Hodi xa ka xo rea ke be ke reile Hubela ke be ke reile
Kala mareng ke reile kala ya maxoši a xo fela.

19 Makxane; ke kxomo e xwane
sereto Makxane a mošipane mošupa tlala, tlala e tsoxe e fitile

20 Sebilwane. Ke kxomo e Thongwana
Sebilwane sa bo Phirwa meetse dikwana.

END. S. 632.